

A SZOMBATHELYI PÁRTSZÉKHÁZ

Aki megfordul Szombathelyen, a szélrözsza bármely irányában szelje is át a várost, mindenképp nagyarányú városrekonstrukciónak lehet a szemtanúja.

Ennek a városrendezéssel kapcsolatos újjáépítésemek nemcsak új lakótelepek az eredményei, hanem új utcák, új terek és olyan több funkciójú épületek, amelyek országos összehasonlításban is joggal keltik föl maguk és a város iránt az érdeklődést. A megítélés sokféle lehet, az ízlés, a meggyőződés és a különböző irányzatok szemzőgéből, de azon, ami a legénységesebb, nem lehet vitatkozni: a rekonstrukció olyan nagy arányú, és benne olyan tervszerűség, sőt építési koncepció érvényesül, ami állja a versenyt hazánk egyéb városrekonstrukcióival, Salgótarján és Beleértve. E nagyarányú építkezés az utolsó tíz évben bontakozott ki.

Szombathelyre az jellemző, hogy a városrekonstrukció kapcsán olyan központokat alakítottak ki, amelyek egyrészt városrendezési problémákat oldottak meg, másrészt új városképeket eredményeztek.

Így a Március 15. tér létesítésével (terv. Károlyi Antal) felszámolták a régi sportpályák helyén eketlenkedő „grundot” a szegélyező földbe sűppedt vískövekkel és rendezték az itt kialakult forgalmi csomópont problémáit. Ez a tér ma — az ide került középületekkel: Művelődési és Sportházzal, Megyei Rendelő Intézzel, Szolgáltató Házzal — a város egyik reprezentatív terét lett. Erre a térre került Kisfaludi Strobl Zsigmond Lenin szobra.

Az Isis szálló (terv. Szabó Iván), a Zenekisola (terv. Ligeti Gizella) és a 450 fős Hangversenyterem (terv. Károlyi Antal) felszámolja az európai viszonylatban is jelentős római emlék, az Iseum körüli rendezetlen városrészt és új kulturális központot alakít ki a történelmi Belváros peremén, új keretet ad az Iseum körüli szabadtéri múzeumkertnek.

Az Ady térre telepített távolgási autóbussz-pályaudvar (terv. Fröschl Károly) életet hozott arra a tere, amelynek nagy részét a püspökség téglakerítéses káposztáskertje foglalta el. A kollégiumok idetelepítésével a környező iskolák központja lesz a tér, ahol az első kollégiumi épület már meg is épült (terv. Nagy Elemér). Az itt épült hatemeletes lakóház (terv. Tyroler Endre) lezárja a tér keleti falát, melyet tűzfalak csúfítottak el.

Természetes, hogy ilyen nagylendületű városépítési munkában nem maradhatott fohgnyas a város legnagyobb tere, a Berzsényi tér sem. Az egytengelyes tere, amelyet még a város nagy barokk építője, Hefele Menyhért alakított ki, az 1967. dec. 5-én fölavatott pártszékház olyan épületek szomszédágában áll, mint a vármegyeháza, a Szily János püspök által építtetett kéttornyos székesegyház, a püspöki palota, a szeminárium épülete és az Eölbey palota.

A székház helyén régen a városháza állt, amelyet a székesegyházzal együtt 1945 március elején bombáztak le az angolszászok. Azóta a telek a romok eltakarítása után is szemet rontó ürességként tatonogott a téren s a rossz hatású képet a szomszéd épületek tűzfalai tetézték. A tér az ország egyik legszebb barokk tere volt és maradt mindmáig, már ezért is széles körű megfontolást igényelt a megfelelő építészeti téma megválasztása. Mivel a tér igazgatási központ, ez nagy részben meg is határozta, milyen funkciójú épület illene e környezetbe, mely hivatásának tartalmával összhangban áll a szomszédos megyeházával s a hozzácsatlakozó egyéb állami és közigazgatási intézményekkel. A tér környékén sűrűsödő városrendezési problémák megoldására a megye vezetősége az Építészeti Minisztériummal karöltve 1962-ben országos tervpályázatot írt ki. Ekkor jelentkezett a párt székházépítési szándékkal. 1963-ban elkészült az épület tanulmányterve, 1964-ben pedig a beruházási program és a kivitelezési terv. Az évszámok is jelzik, milyen feszült erővel kellett dolgozniuk a tervezőnek — Károlyi Antalnak — és munkatársainak (a Lakóterven belül), hogy a pártszékház építése minél hamarabb megindulhasson. Ez utóbbira 1965 negyedik negyedében került sor s az építmeny viszonyainkhoz képest aránylag rövid idő alatt, 1967 december elejére el is készült.

Az épület külső megjelenésével, korszerű formaképzésével, jól illeszkedik bele a téri környezetbe. A helyén álló egykori városháza (tervezte Hauszmann Alajos) egyemeletesnek készült, de a két világháború között kétemeletesre egészítették ki. Nemcsak hivatali szükséglet miatt, hanem a téri összhátás érdekében is, amit el

is értek vele, színvonalban azonban elmaradt a téren álló épületektől. A léptékbeli mértéket a párház építészete nem tévesztette szem elől. Tiszában volt azzal, hogy városaink történeti értékű központjait nem szabad még toronyházakkal sem szétrobantani, nem akart a parvenük módján versenyei kelni a székesegyház toronyával, sem a megyeháza archaizáló monumentalitásával. Érvényesítette a korszerű építészeti formanyelvet, ezt követelte az épület rendeltetése s az a körülmény, hogy a mában építkezünk, holnapra szóló érvénylen. A tervező az építészeti jól megoldás, valamint az épület- és terplasztikái összhátás követelményeit érvényesítette és a székházat ennek megfelelően illesztette az adott környezetbe. Számot vetett azzal is, hogy a székház a belvárosi üzletnegyed szomszédágában áll, ezért tervezett a földszintre üzletlehetőségeket. Bzzel a vásárlóközönség a szomszédos Köztársaság téri üzletnegyedből az új üzletsor révén észrevétlenül érkezik az igazgatási központba.

Az épület más vonatkozásban is számos funkciót egyesít magában. Itt kaptak helyet többek közt a társadalmi szervezetek, továbbá az esti egyetem, a napilap szerkesztőség. Az épület központi fűtése olajtüzelésű, úgy terveztek meg, hogy ellássa a szomszédos megyeháza, a Járási Tanács, és a közelben épülő további épületek fűtését is. Mivel a tere a parkolás esztétikai okokból nem kívánatos, az épület alatt képeztek ki a gépi szellőzésű parkolót, meghozza úgy, hogy idővel a másik oldal megnyitásával benne autók százai parkolhassanak.

A pártszékház sárgás fehér színű sűttöi mészkövel burkolták, és a kialakult színeket sötétiszürke nagyharsányi követ, valamint apró kis mintákkal préselt, mörzséből készült mellvédekkel osztották meg. Az épület földszintje, maga az előcsarnok is, továbbá első emeletének falai és pillérei siklósi csiszolt sárga márvány burkolatot kaptak. A bejárati előcsarnokban Makrisz Agamemnon kalapált vörösrézlemezéből készült Lenin-je figyeli a jövő-menőket, szép pszikei vörösmárványból készült posztamenten. Az elsőemelet nygterem oldalfalai és mennyezete lépcánul burkolásúak. A rejtett világítást az akusztikai burkolatok közé úgy építették be, hogy a terem hangverseny céljaira is kiválóan alkalmas, amiről az Egmont nyjtányt hallgató közönség az avató ünnepeken maga is meggyőződhetett. A nagy tanácssteremben 250 személy fér el. A földszinten ezenkívül egy 120 fős, és egy-egy 80 fő befogadására alkalmas előadó, illetve értekezleti terem is épült. A III. emeleten működik a 300 személy kiszolgálására alkalmas konyha és étterem. A tetőtérzaron szintén lehet felszolgálni. Innen zavartalanul lehet szemlélni a barokk tere összképet és minden irányban ragyogó kilátás nyílik a városa.

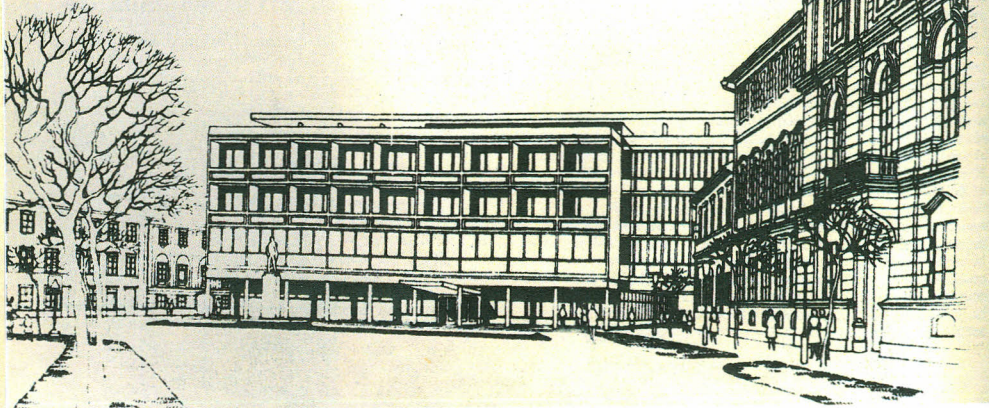
A pártszékház építésével párhuzamosan a megyeháza felújítása

Károlyi Antal

A szombathelyi pártszékház

Le siège central du Parti à Szombathely

Здание партийного центра в Сомбатхее

is befejeződött. A függőfolyosókat beépítéssel eltüntették, a nagy tanácsstermet átépítették, padozatát, bútorzatát kicserélték, ültetési módját tökéletesítették és új műalkotással látták el. A nagyterem belső falai diófa lambéria burkolást kaptak. Az épület külsejéit időálló külföldi anyagokkal festik le. Ezzel Szombathely legzebb barokk tereinek rekonstrukciója nagyot lépett előre, de csak az elkövetkező években várható a tereburkolat teljes átépítése és a műemléki épületek kivilágítása.

Befejezésül még annyit, hogy a fönt vizolt rekonstrukció és a fölsorolt egyedi létesítmények nem jöhettek volna létre a megye és a város vezetőinek a tervezők elgondolását megértő és támogató munkájára nélkül.

Szty Rezső

*

VLASICS KÁROLY (1882–1968) szegedi festőből a Művészeti tavaly júliusi számában megjelent portré-vázlat akaratlanul is népszerűvé vált. A nyolcvanhat évet megélt mester közszerzetnek elvándorló alakjában szinte megrettestve láttuk Szeged képzőművészeti múltját, de jövőt építő jelenét is. Mert a Tanácsköztársaság idején aktív szervezőmunkát kifejtő Vlasic Károly épp úgy megálta helyét a két világháború korszakában a helyi haladó művészek között, mint a székesbádudasi utáni évtizedek egyre gazdagodó szegedi ábrázolóművészeti életében. Valahogy mindig a kovász, előmozdítója volt a különböző művész-találkozásoknak. Csakúgy a huszas-harmincas években, amikor is Nyilasy Sándor, Dinnyes Ferenc, Tornyai János és Endre Béla gyakran beszélgető vendégei voltak Vlasic kis műkereskedésének; mint az utóbbi negyedszázad során az általa vezetett képzőművész körök és kollektív műtermek, melyek pezsgő alkotóműhelyei lettek a fiatal és idős, a hivatásos és műkedvelő itteni festőknek. Vlasic Károly lírai hangulatrú képein lágy színekkel örökítette meg az alföldi táj sajátos szépségeit és az itteni emberek mindennapi küzdő, fejlődő életét. Egykori tanítómestere, Károlyi Lajos és Juhász Gyula Tisza-parti költészetének ő volt az utolsó fákllyavivő festő-poétája.

Sz. Z.